אוכל לחמי הגדיל עלי עקב אמר רב יהודה אמר רב לעולם אל יביא אדם עצמו לידי נסיון שהרי דוד מלך ישראל הביא עצמו לידי נסיון ונכשל אמר לפניו רבש"ע מפני מה אומרים אלהי אברהם אלהי יצחק ואלהי יעקב ואין אומרים אלהי דוד אמר אינהו מינסו לי ואת לא מינסית לי אמר לפניו רבש"ע בחנני ונסני שנאמר [1]בחנני ה' ונסני וגו' אמר מינסנא לך ועבידנא מילתא בהדך דלדידהו לא הודעתינהו ואילו אנא קא מודענא לך דמנסינא לך בדבר ערוה מיד [2]ויהי לעת הערב ויקם דוד מעל משכבו וגו' אמר רב יהודה שהפך משכבו של לילה למשכבו של יום ונתעלמה ממנו הלכה [א]אבר קטן יש באדם משביעו רעב ומרעיבו שבע ויתהלך על גג בית המלך וירא אשה רוחצת מעל הגג והאשה טובת מראה מאד בת שבע הוה קא חייפא רישא תותי חלתא אתא שטן אידמי ליה כציפרתא פתק ביה גירא פתקה לחלתא איגליה וחזייה מיד [3]וישלח דוד וידרוש לאשה ויאמר הלא זאת בת שבע בת אליעם אשת אוריה החתי וישלח דוד מלאכים ויקחה ותבא אליו וישכב עמה והיא מתקדשת מטומאתה ותשב אל ביתה והיינו דכתיב [4]בחנת לבי פקדת לילה צרפתני בל תמצא זמותי בל יעבר פי אמר איכו זממא נפל בפומיה דמאן דסני לי ולא אמר כי הא מילתא דרש רבא מאי דכתיב [5]למנצח לדוד בה' חסיתי איך תאמרו לנפשי נודי הרכם צפור אמר דוד לפני הקב"ה רבש"ע מחול לי על אותו עון שלא יאמרו הר שבכם צפור נדדתו דרש רבא מאי דכתיב [6]לך לבדך חטאתי והרע בעיניך עשיתי למען תצדק בדברך תזכה בשפטך אמר דוד לפני הקב"ה גליא וידיעא קמך דאי בעיא למכפייה ליצרי הוה כייפינא אלא אמינא דלא לימרו עבדא [ב]זכי למריה דרש רבא מאי דכתיב [7]כי אני לצלע נכון ומכאובי נגדי תמיד ראויה היתה בת שבע בת אליעם לדוד מששת ימי בראשית אלא שבאה [ג]אליו במכאוב וכן תנא דבי רבי ישמעאל ראויה היתה לדוד בת שבע בת אליעם אלא שאכלה פגה [ד]דרש רבא מאי דכתיב [8]ובצלעי שמחו ונאספו נאספו עלי נכים [ולא ידעתי] קרעו ולא דמו אמר דוד לפני הקב"ה רבש"ע גלוי וידוע לפניך שאם היו קורעין בשרי לא היה דמי שותת ולא עוד אלא בשעה שהם עוסקין [ה]בארבע מיתות ב"ד פוסקין ממשנתן ואומרים לי דוד הבא על אשת איש מיתתו במה אמרתי להם הבא על אשת איש מיתתו בחנק ויש לו חלק לעוה"ב אבל המלבין פני חבירו ברבים אין לו חלק לעולם הבא אמר רב יהודה אמר רב אפילו בשעת חליו של דוד קיים שמנה עשרה עונות שנאמר [9]יגעתי באנחתי אשחה בכל לילה מטתי בדמעתי ערשי אמסה ואמר רב יהודה אמר רב בקש דוד לעבוד ע"ז שנאמר [10]ויהי דוד בא עד הראש אשר ישתחוה שם לאלהים ואין ראש אלא ע"ז שנאמר [11]הוא צלמא רישיה די דהב טב והנה לקראתו חושי הארכי קרוע כתנתו ואדמה על ראשו אמר לו לדוד יאמרו מלך שכמותך יעבוד ע"ז אמר לו מלך שכמותי יהרגנו בנו מוטב יעבוד ע"ז ואל יתחלל שם שמים בפרהסיא אמר מאי טעמא קנסיבת יפת תואר א"ל יפת תואר רחמנא שרייה א"ל לא דרשת סמוכין דסמיך ליה [12]כי יהיה לאיש בן סורר ומורה כל הנושא יפת תואר יש לו בן סורר ומורה דרש ר' דוסתאי דמן בירי למה דוד דומה לסוחר כותי אמר דוד לפני הקב"ה רבש"ע [13]שגיאות מי יבין [א"ל] שביקי לך ומנסתרות נקני שביקי לך גם מזדים חשוך עבדך שביקי לך אל ימשלו בי [א] אז איתם דלא לישתעו בי רבנן שביקי לך [ב] ונקיתי מפשע רב [ו]שלא יכתב סרחוני אמר לו א"א ומה יו"ד שנטלתי משרי עומד וצווח כמה שנים עד שבא יהושע והוספתי לו שנאמר [14]ויקרא משה להושע בן נון יהושע כל הפרשה כולה עאכ"ו ונקיתי מפשע רב אמר לפניו רבש"ע מחול לי על אותו עון כולו אמר כבר עתיד שלמה בנך לומר בחכמתו [15]היחתה איש אש בחיקו ובגדיו לא תשרפנה אם יהלך איש על הגחלים ורגליו לא תכוינה כן הבא על אשת רעהו לא ינקה כל הנוגע בה א"ל כל הכי נטרד ההוא גברא א"ל קבל עליך יסורין קבל עליו [ז]אמר רב יהודה אמר רב ששה חדשים נצטרע דוד ונסתלקה הימנו שכינה ופירשו ממנו סנהדרין נצטרע דכתיב [16]תחטאני באזוב ואטהר תכבסני ומשלג אלבין נסתלקה הימנו שכינה דכתיב [17]השיבה לי ששון ישעך ורוח נדיבה תסמכני ופרשו ממנו סנהדרין דכתי' [18]ישובו לי יראיך וגו' ששה חדשים מנלן דכתי' [19]והימים אשר מלך דוד על ישראל ארבעים שנה

בחברון

אוכל לחמי. לומד תורתי: **שהפך משכבו של לילה לשל יום.** שהיה משמש מטתו ביום כדי שיהא שבע מתשמיש ולא יהרהר אחר אשה כל היום: **ונתעלמה ממנו [הלכה].** שהמשביע אברו בתשמיש רעב ומרעבו תאוה: ה"ג (ח)**מהלך על גג המלך** ולא גרסינן **והיינו: חלתא.** כוורת: **פתיק [ביה] גירא.** בכוורת כלומר שהכה ושברה. ל"א פתחה שברה ונפתחה: **מתקדשת מטומאתה.** אותה שעה פסק טומאתה ולא בא עליה כשהיא נדה: **פקדת לילה.** על מעשה לילה פקדתני אם אוכל לעמוד בנסיון של דבר עבירה: **צרפתני בל תמצא.** חשבת לצרפני ולא מצאתני נקי: (**זמותי בל יעבר פי**) **איכו זממא נפל.** מי יתן והיה בפי רסן (ט)ואפשר לעכב את דברי שלא אומר דבר זה [של] בחנני: **הר שבכם.** מלך שלכם: **צפור נדדתו.** דעל ידי צפור נטרד כדאמר אדמי ליה כצפור: **למריה.** העבד נצחו לאדוניו בתוכחתו: **כי אני לצלע נכון.** אותו צלע היה נכון לי: **שאכלה פגה.** שקפץ את השעה ליזקק ע"י עבירה: **נאספו עלי נכים.** בעלי מומין כמו פרעה נכה (מלכים ב כג). והיו מלעיגים עלי ואני בלא יודע. ל"א ולא ידעתי לא הייתי יודע כשמלעיגים כלומר פתאום בא עלי אותו עון שלא ידעתי (עד) שניתן פתחון פה לבייש: הכי גרסינן **בשעה שעוסקין במיתות בית דין אומרים הבא על אשת איש מיתתו וכו': י"ח עונות.** י"ח נשיו שלא לעגנן: **באנחתי אשחה.** אפילו בשעת אנחתי אשחה בכל לילה: **מטתי.** תשמיש המטה ענין שחי ומאוס (איכה ג) קרי ליה: **בדמעתי ערשי אמסה.** שבשעת דמעתי אני ממאיס את מטתי בתשמיש: **יאמרו מלך שכמותי.** חסיד שכמותי הרגו בנו ויהו מתרעמין על מדותיו של הקב"ה ונמצא שם שמים מתחלל בפרהסיא: **מוטב שאעבוד ע"ז.** ואחלל את השם אני לבדי ולא יחללו [אותו] כל העם: **אמר ליה.** חושי הארכי לדוד הקב"ה לא עביד דינא בלא דינא שמעמיד בנך להרגך דאת מאי טעמא נסבת יפת תואר דאמו של אבשלום מעכה בת תלמי מלך גשור (שמואל ב ג) ותפסה דוד במלחמה דאין לומר בעבירה באה לו דהא כתיב (מלכים א טו) רק בדבר אוריה החתי: **סוחר כותי.** דרכו לפנות את סחורתו מעט מעט להעמידה על דמים מועטים: **שגיאות מי יבין.** מי יכול להשמר משגגות: **אמר לו.** הקב"ה: **שביקא לך.** מחול לך: **נסתרות.** [מזיד] של צנעה: **זדים.** מזיד של פרהסיא: ה"ג **אל ימשלו בי דלא לישתעו בי רבנן.** והיינו אל ימשלו לשון משל שלא ידרשו במעשיי חכמי הדורות ואז איתם: **שלא יכתב סורחני.** שתמחוק אותה פרשה מן המקרא וישתכח הדבר לעולמים: **כל הפרשה.** שכתובה בכך שעשית אותו חטא: **על אחת כמה וכמה.** שלא תעקור: **תחטאני באזוב.** מכלל שהיה צריך טהרת אזוב כמצורע:

בחברון

מסורת הש"ס

א) [סוכה נב:], ב) כד"י כפייה, ג) י"ג עליו, ד) ב"מ נט. ע"ש, ה) ב"מ באבות ונגעים, ו) [עי' היטב יומא פו:], ז) [יומא כב:], ח) [נ"ל ויתהלך], ט) נ"ל ואפשר.

◆

הגהות הגר"א

[א] גמ' או איתם נמחק (ועי' רש"י): [ב] שם ונקיתי מפשע רב. נמחק, וכ"ב או איתם (וכן גירסת רבינו בגמ' ד"ה בע"י):

◆

מוסף רש"י

אבר קטן יש באדם. גוייה גיד, **משביעו.** בתשמיש, **רעב.** גופו חסר כח ורעב לעת זקנה, **מרעיבו שבע.** נמצא שלם (סוכה נב:). **ובצלעי.** בשביל אשתי זו, שמתחלה חטאתי בה, כמו (בראשית ב) ויבן את הצלע, **קרעו ולא דמו.** אם קרעוני לא מצאו דם (ב"מ נט.).

תורה אור

1. בחנני יי ונסני צרפה כליותי ולבי: תהלים כו ב
2. ויהי לעת הערב ויקם דוד מעל משכבו ויתהלך על גג בית המלך וירא אשה רחצת מעל הגג והאשה טובת מראה מאד: שמואל ב יא ב
3. וישלח דוד וידרש לאשה ויאמר הלוא זאת בת שבע בת אליעם אשת אוריה החתי: שמואל ב יא ג
4. בחנת לבי פקדת לילה צרפתני בל תמצא זמתי בל יעבר פי: תהלים יז ג
5. למנצח לדוד ביי חסיתי איך תאמרו לנפשי נודי הרכם צפור: תהלים יא א
6. לך לבדך חטאתי והרע בעיניך עשיתי למען תצדק בדברך תזכה בשפטך: תהלים נא ו
7. כי אני לצלע נכון ומכאובי נגדי תמיד: תהלים לח יח
8. ובצלעי שמחו ונאספו נאספו עלי נכים ולא ידעתי קרעו ולא דמו: תהלים לה טו
9. יגעתי באנחתי אשחה בכל לילה מטתי בדמעתי ערשי אמסה: תהלים ו ז
10. ויהי דוד בא עד הראש אשר ישתחוה שם לאלהים והנה לקראתו חושי הארכי קרוע כתנתו ואדמה על ראשו: שמואל ב טו לב
11. הוא צלמא ראשה די דהב טב חדוהי ודרעוהי די כסף מעוהי וירכתה די נחש: דניאל ב לב
12. כי יהיה לאיש בן סורר ומורה איננו שמע בקול אביו ובקול אמו ויסרו אתו ולא ישמע אליהם: דברים כא יח
13. שגיאות מי יבין מנסתרות נקני: תהלים יט יג
14. אלה שמות האנשים אשר שלח משה לתור את הארץ ויקרא משה להושע בן נון יהושע: במדבר יג טז
15. היחתה איש אש בחיקו ובגדיו לא תשרפנה: משלי ו כז
16. תחטאני באזוב ואטהר תכבסני ומשלג אלבין: תהלים נא ט
17. השיבה לי ששון ישעך ורוח נדיבה תסמכני: תהלים נא יד
18. ישובו לי יראיך וידעי עדתיך: תהלים קיט עט
19. והימים אשר מלך דוד על ישראל ארבעים שנה בחברון מלך שבע שנים ובירושלם מלך שלשים ושלש שנים: מלכים א ב יא